

Tartály- újratöltve

A székesfehérvári erőmű
területén található
pakuratároló
újrahasznosítása

Tudományos Diákköri Konferencia szekció-kíírás
BME Építészmérnöki Kar
Középülettervezési Tanszék
Innovatív Közösségi Terek Stúdió
TDK 2021

kör.ép
BME
KÖZÉPÜLETTERVEZÉSI
TANSZÉK

Innovative
Public Spaces

BEVEZETŐ

A Középülettervezési Tanszék [Innovatív Közösségi Terek Stúdiója](#) 2021 őszére tematikus Tudományos Diákköri Konferencia szekciót hirdet.

A kiírás fókuszában a székesfehérvári erőmű 5000m³-es acél pakuratároló tartályának újrahasznosítása áll. A Székesfehérvár távfűtését biztosító vállalat (Széphó) kazánjainak fűtőanyaga hosszú ideig a kőolajgyártás melléktermékeként hátramaradó pakura volt. Ez vasúton tartálykocsikban érkezett a vállalat telephelyére és a felhasználásig tárolták a szobahőmérsékleten kocsonyás, felmelegített állapotban szivattyúzható fekete anyagot a tartályban. A komplexum része a tartály köré épített vasbeton kerítőfal a négy lépcsővel, ami egy esetlegesen bekövetkező káresemény izolációját szolgálta. Ahogyan fűtőanyagként a pakura felváltotta a szenet a múlt század második felében, úgy váltotta fel a földgáz a pakurát közel húsz évvel ezelőtt. A tartály azóta üresen áll, utóhasznosításra várva. A feladat azért vált aktuálissá, mert a távhő szolgáltatás elköltözik erről a telephelyről és új használatoknak adja át a helyét.

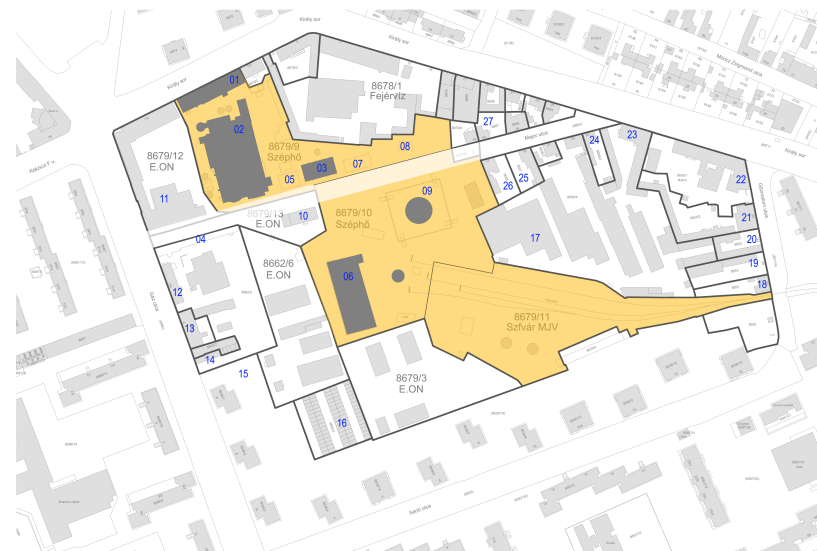

TERVEZÉSI HELYSZÍN

Az egykori királyi székhely keleti része, a Viziváros az ipari tevékenység megjelenése előtt falusias külváros volt, mely teljesen eltűnt száz év leforgása alatt az ide települő termelő tevékenységek és a szocialista időszakban épült lakótelepek következtében. Az egykori gázgyár, majd villanytelep területén ma a Széphő vállalatot találjuk, mely más vegyes funkciókkal együtt foglalja el a Gáz, a Sarló, a Gőzmalom utca és a Király sor által határolt területet. Az ezredfordulót követően nagyot változott a világ. A korábbi ipari tevékenységet végző üzemek elköltöznek innen a város peremének irányába – részben annak következményeként, hogy az energiaszolgáltatás átalakul, zölddebbé, korszerűbbé válik. Az egykori városi peremvidékek központokká váltak. A székesfehérvári távhővállalat (Széphő) megüresedett telephelye a tömb középső részén helyezkedik el, több értékes ipari épülettel, melyek szintén hasznosításra várnak. A két legjelentősebb a Központi épület (BW) (1922), mely egy korai vasbetonvázás kazánház és turbínagépház, a másik a távfűtéshez szükséges forróvíz előállítását biztosító kopolit üveg és téglá borítású, acélvázás kazánház (Erőmű) (1986).

A területtel kapcsolatos legfontosabb kérdés: hogyan lehet az itt folyó tevékenység miatt korábban elzárt területet megnyitni, nyilvános funkciókkal megtölteni és visszaintegrálni a város vérkeringésébe? A körülötte elhelyezkedő lakótelep közösségi infrastruktúrával rosszul, ellátott, ezért magától értetődően kínálkozik a megüresedett helyszín ezek számára. A 2024-es Európa Kulturális Fővárosa pályázaton Székesfehérvár is indult, ennek során merült föl, hogy a belvárostól nem nagy távolságra lévő területet alközponttá, kulturális intézmények gyűjtőhelyévé tegyék. A területen három intézmény keresi a helyét: a széttagolt városi könyvtárat egy központi gyűjteménybe rendező Tudástár, a Hangversenyterem, mely a helyi szimfonikus zenekar központja és állandó játszóhelye kíván lenni és a Technikatörténeti Múzeum, mely elsősorban a Székesfehérvár iparához kapcsolódó relikviákat, ipartörténeti emlékeket mutat be és egyben inkubátorház. A terület revitalizációjának és a három tervezési program megvalósításának legfontosabb célkitűzése, hogy értelmezze és helyezze kontextusba a terület gazdag és rétegzett örökségét, és méltó módon őrizze meg annak építészeti értékes elemeit. Az egykori iparterület tágabb, városi környezetén belül határozza meg annak szerepét és rendezze a helyszín teljes területét.

*légifotó: tömb a városszöveten belül
Széphő elhelyezkedése a tömbön belül*

PROGRAM

A fent említett jelentős kulturális funkciókon túl a területen található pakuratároló tartály is keresi új szerepét: olyan közösségi hasznosítást, amely a három ide tervezett jelentős kulturális funkció programkínálatát ki tudja egészíteni, rentábilissá, fenttarthatóvá tudja tenni a tartály üzemeltetését és elősegíti a területhasználat intenzitásának növekedését, a hely vitalitásának erősítését. A TDK legfontosabb kihívása, hogy az egykori tartálynak új funkciót találjunk egy teljesen megváltozott környezetben. Feladat a teljes terület újragondolása és újraértelmezése, az ipari örökség értékének kiemelése és bemutatása. Részletezett tervezési program meghatározása helyett a hallgatók, hallgatói csapatok átfogó javaslatait várjuk az egész terület használatára és ezen belül a pakuratároló szerepére, az alábbi gondolatindító kérdések mentén:

- A nagyon speciális geometriai és technológiai kialakítás milyen funkciót tud befogadni úgy, hogy eredeti karakterjegyei ne vesszenek el?
- A terület múltjának mely rétegei tárhatók fel és mutathatók meg?
- Létezik-e olyan inspiráló új használat, amely a zárványként fennmaradt területet a többi ide költöző funkció túl élettel tölti meg?
- Merít-e a javasolt hasznosítás az egykori ipari funkció, vagy a hajdan volt falusias település még fellelhető nyomaiból?

A feladat többféle megközelítést is lehetővé tesz, hiszen a javasolt használaton túl az innovatív urbanisztikai eszközök, az ipari emlékek védelmének szempontjai vagy akár a fenntarthatóság is kerülhet a tervezés fókuszába. Az egykori iparterületek tele vannak a folyamatos megújulás jeleivel, az egymást követő technológiai újítások mindegyike rajta hagyta lenyomatát az épített elemeken, a táj mikro- és makro szerkezetén. A felhagyott ipari táj eltér az ismerős városi környezetektől, ez a karakterbéli különbség felülírhatja a megszokott építészeti, urbanisztikai viselkedési szabályokat is, különleges máshol elképzelhetetlen konstellációkat eredményezve: ez adja a feladatunk különlegességét.

A TERVEZÉSI PROGRAM LEHETSÉGES HÁTTERE

A tervezési feladathoz könnyen kapcsolhatók további, a tervezést segítő, támogató, kiegészítő elméleti kutatási témák. A teljesség igénye nélkül, csak példaként:

- ipari tarályok újrahasznosítása funkcióváltással a 20. században.
- barnamezős területek revitalizációja
- a terület tágabb környezetének története

installáció: Hayes Davidson and Herzog & deMeuron: Tate Modern, Tate Tanks

LEADANDÓ MUNKARÉSZEK

Hangsúlyozottan nem hagyományos értelemben vett építészeti terveket, hanem a tervezendő új közösségi tér atmoszféráját, létező új jelentéstartalmait bemutató ábrázolásokat várunk. A gondolat feltárásához a felajánlott négy eszköz (szöveg, rajz, térbeli makett, animáció) közül a pályázó hármát köteles bemutatni, viszont szabadon választhatja meg melyik hármát:

_szöveg

Ez egy rövid esszé, amiben a felvetés eszmeisége jelenik meg, mely részletesen ismerteti a választott problémát, az azokra tett gondolatkísérleteket és megoldási javaslatokat. Nem műleírás, hanem a gondolat irodalmi szintű megfogalmazása a cél. Az esszé szövege egy 21x21 cm méretű kis füzetbe rendezendő, amelyhez illusztrációk kapcsolódhatnak. A szöveg terjedelme 5-10 ezer karakter.

_rajz

Fontos az érzéki ábrázolás, a képzőművészeti igényű feldolgozás. A rajzok egységesen 60x60 cm méretű nyomtatott táblókon készítenők, a szükséges számban, kiállításra alkalmas és természetesen digitális formában is.

Tartalmi követelmények:

- áttekintő helyszínrajz a teljes területről (1:2000)
- alaprajzok, minimum egy áttekintő alaprajz a tervezéssel érintett területről a környezet ábrázolásával(1:200)
- legalább 2 metszet (1:200)
- legalább 2 homlokzat (1:200)
- látványterv
- fontos építészeti/belsőépítészeti elemek részletterve (1:25/50)

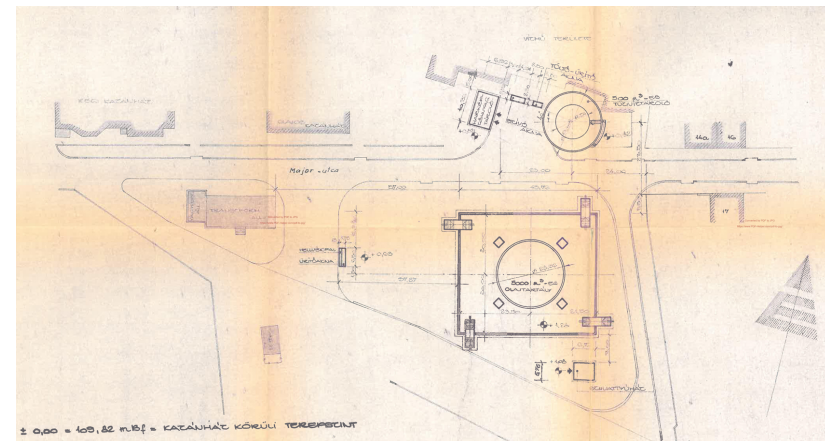
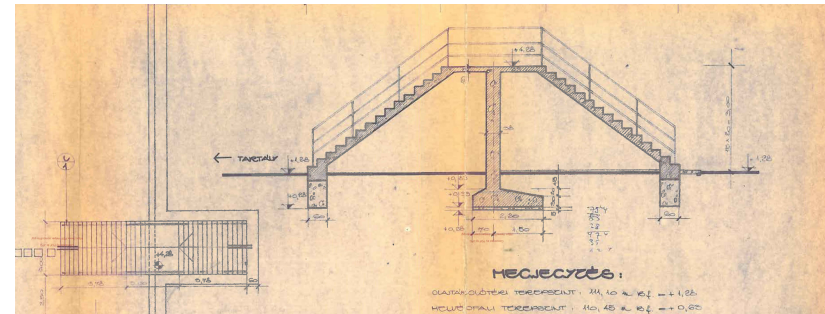
_térbeli makett

Az épületet vagy a részletét bemutató makett, melynek anyaga tetszőleges, léptéke igazodik a választott probléma nagyságához. Legyen interaktív, azaz részben szétszedhető, bevilágítható, esetleg csereszabatos elemekkel alakítható.

_animáció

A gondolat összegzésére alkalmas egy-perces film, technikája tetszőleges. Mutassa be a tervezett tér időbeli (pl. bevilágítás) változásait, külső térkapcsolatainak esetleges szabályozhatóságát.

A pályamunkákat a TDK-konferencián vetített képes előadás formájában kell ismertetni.

MELLÉKLETEK

Az alábbi mellékletek letölthetők a Középpülettervezési Tanszék honlapjáról:

- 01 Fotódokumentáció (helyszínfotók)
- 02 Archív tervek és helyszínrajzok
- 03 Légifotók
- 04 Történeti térképek
- 05 Alaptérképek

HELYSZÍN BEJÁRÁSA

A tervezési helyszín a Széphő elzárt területén található, a csatlakozó közterületekről a távolból látható. Amennyiben az egyetemi járványügyi intézkedések lehetővé teszik, közös kirándulást szervezünk a tartály megtekintésére a Széphő munkatársainak közreműködésével.

AJÁNLOTT IRODALOM

- Vajgerné Böhm Erika: 100 éves a Székesfehérvári Erőmű, Fűtőerőmű Kft. 2003
- Sárvári Elemér: A székesfehérvári Gázgyár története 1872-1973. Fejér Megyei Történeti Évkönyv 10. Székesfehérvár, 1976
- Széphő vállalat történet
- Demeter Zsófia, Gerencsér Ferenc: Székesfehérvár Anno... Pillanatképek egy város életéből, István Király Múzeum Közleménye, Székesfehérvár 1990
- Kovács Eleonora, Víziváros - Egy fehérvári városrész története, Székesfehérvár Megyei Jogú Város Levéltára, Tarsoly Kiadó
- Rostási Szabó Imréné Hegedűs Mária: A mi Vízivárosunk
- Kulturális örökségvédelmi hatástanulmány 2010 Székesfehérvár

BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG

Somogyi Krisztina Phd Molnár Péter díjas építészetkritikus,
vizuáliskörnyezet-kutató
meghívott oktató
BME Építőművészeti Doktori Iskola
a Bíráló Bizottság elnöke

Lantay Attila DLA Ybl díjas építész, Székesfehérvár főépítésze

Marián Balázs DLA egyetemi docens (MOME) Piranesi díjas,
Ybl Miklós-díjas, Pro Architectura díjas
építész (Greben Marián Építészek)

Frikker Zsolt építész, Studio Fragment
ÉME Mesteriskola mestere

ÜTEMEZÉS

01	Tanszéki TDK-témák meghirdetése	2021. április 29.
02	Tanszéki TDK-témák bemutató előadása	2021. május 13.
03	közös helyszínbemutató	2021. május-június
04	hallgatók jelentkezése TDK Konferenciára (absztrakt beadásával)	2021. szeptember vége
05	TDK dolgozatok beadása	2021. október vége
06	TDK Konferencia	2021. november

Témavezetőnek választható a tanszéki bármely oktatója és doktorandusza, de természetesen a Kar bármelyik tervezési tanszékének oktatója is! A felmerülő kérdések esetén a pályázat teljes ideje alatt Klobusovszki Péter DLA egyetemi docenstől tudtok kérdezni (klobusovszki.peter@epk.bme.hu)! A hallgatói kérdésekre adott válaszokról minden pályázót értesítünk.

A Középülettervezési Tanszék által meghirdetett TDK-szekciókhoz a kapcsolattartás megkönnyítésére online jelentkezési listát ([TDK Közép-jelentkezés 2021](#)) hoztunk létre az érdeklődők számára. Kérjük, itt jelentkezettek mielőbb, kapcsolatfelvétel céljából, de személyesen keressétek a választott konzulenszt is.

Budapest, 2021. április 29.

